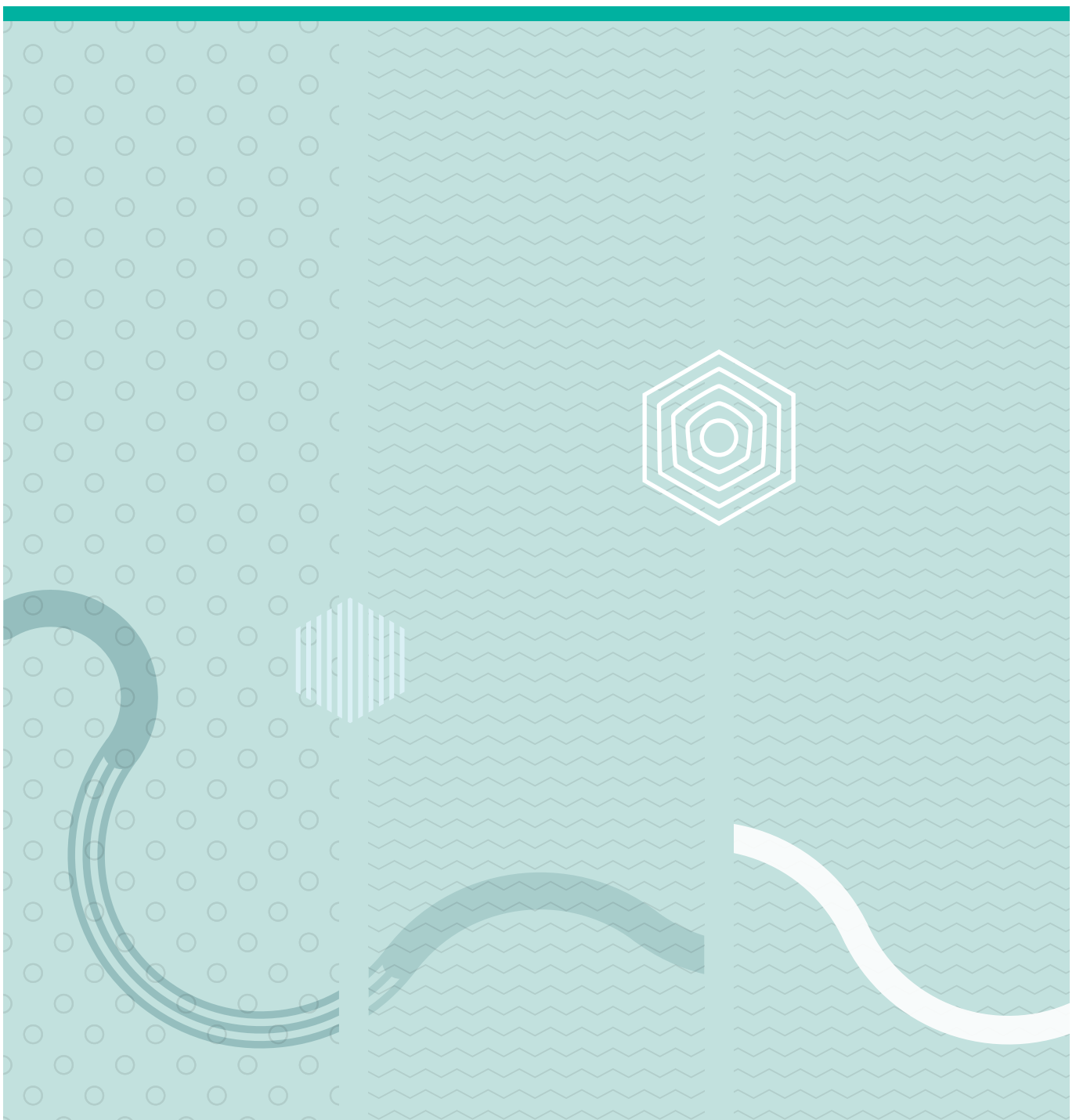

Lærere i kombinasjonsstillinger - praksisnær teori og teorinær praksis?

Knut-Rune Olsen
Anne Liv Kaarstad Lie

Knut-Rune Olsen og Anne Liv Kaarstad Lie

Lærere i kombinasjonsstillinger

- praksisnær teori og teorinær praksis?

© 2019 Knut-Rune Olsen og Anne Liv Kaarstad Lie
Universitetet i Sørøst-Norge
Drammen, 2019

Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 36

ISSN: 2535-5325 (Online)

ISBN: 978-82-7860-397-0 (Online)

Utgivelser i publiseres som Creative Commons* og kan kopieres fritt og videreformidles til andre interesserte uten avgift. Navn på utgiver og forfatter(e) angis korrekt. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no>

Lærere i kombinasjonsstillinger – praksisnær teori og teorinær praksis?

Forord

Høsten 2018 ble det innledet et forsøk med å opprette stillinger for lærere i kombinasjonsstillinger knyttet til grunnskolelærerutdanningen ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN). De som ble tilsatt, arbeider til daglig i grunnskolen og har i de fleste tilfellene erfaring som praksislærere. Prosjektet er ett av flere tiltak som er knyttet til en [utviklingsavtale mellom USN og Kunnskapsdepartementet](#)¹, som har som formål å videreutvikle og styrke samarbeidet mellom universitetet og praksisfeltet innenfor universitetets profesjonsutdanninger.

For å koordinere og lede dette arbeidet ble det opprettet en prosjektorganisasjon kalt [USN Profesjon](#)². USN Profesjon ledes av Kristin Barstad, og ordningen med kombinasjonsstillinger er ett av fire hovedsatsingsområder som omfatter både lærerutdanningene og helse- og sosialfagutdanningene ved USN.

Denne rapporten tar for seg ordningen med kombinasjonsstillinger slik den har blitt gjennomført i den femårige grunnskolelærerutdanningen ved USN. Arbeidet er gjennomført i samråd med Arild Hovland, som er dekan ved Fakultet for humaniora, idrett og lærerutdanning, og Anne Fængsrud, som er visedekan for lærerutdanningen.

Det empiriske grunnlaget for rapporten består i hovedsak av fokusgruppeintervjuer med lærere som er tilsatt i kombinasjonsstillinger ved hvert de fire studiestedene ved USN som tilbyr grunnskolelærerutdanning, og programkoordinatorene ved de aktuelle studiestedene. Vi retter en stor takk til alle de som på ulike måter har gjort arbeidet med denne rapporten mulig, og håper den vil stimulere til videre drøfting og kvalitetsutvikling av den femårige grunnskolelærerutdanningen ved USN.

Drammen, 6. november 2019

Knut-Rune Olsen
førstelektor

Anne Liv Kaarstad Lie
førstelektor

---

¹ <https://www.usn.no/om-usn/utviklingsavtalen/>

² <https://www.usn.no/om-usn/utviklingsavtalen/usn-profesjon/>

Innhold

1.0	Innledning og bakgrunn	3
1.1	Formålet med kombinasjonsstillingene	4
1.2	Tilsetting og arbeidsoppgaver	6
2.0	Innsamling og bearbeiding av empiri	6
2.1	Fokusgruppe som forskningsmetode	7
2.2	Kategorisering og beskrivelse av det innsamlede materialet	7
3.0	Uttalelser og synspunkter fra innhentet empiri	9
3.1	Formelle forutsetninger	9
3.2	Praktiske forutsetninger	10
3.3	Menneskelige forutsetninger	11
3.4	Kulturelle forutsetninger	14
3.5	Kombinasjonslærer-stillingene sett fra programkoordinatorenes ståsted	17
4.0	Drøfting	19
4.1	Kvalitetsutviklingen av ordningen med lærere i kombinasjonsstillinger	20
4.2	Fokus i det videre forskningsarbeidet	22
5.0	Forslag til justering og kvalitetsutvikling av ordningen med lærere i kombinasjonsstillinger	26
5.1	Formelle forutsetninger	26
5.2	Praktiske forutsetninger	28
5.3	Menneskelige forutsetninger	29
5.4	Kulturelle forutsetninger	30
5.4	Sluttord	31
6.0	Litteratur	31
7.0	Vedlegg	33
7.1	Vedlegg 1 Invitasjon til å delta i forskningsprosjekt	33
7.2	Vedlegg 2 Forslag til justeringer og kvalitetsutvikling, ordningen KS-lærere ..	35

1.0 Innledning og bakgrunn

Høsten 2018 ble det innledet en forsøksordning med å tilsette lærere i kombinasjonsstillinger knyttet til grunnskolelærerutdanningen ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN). Forsøket var ett av flere tiltak knyttet til en [avtale mellom USN og Kunnskapsdepartementet](#)³ som har som formål å videreutvikle og styrke samarbeidet mellom universitetet og praksisfeltet innenfor universitetets profesjonsutdanninger.

Slik stillingene er beskrevet på [hjemmesiden til USN Profesjon](#)⁴, er de normert som 20–50 prosents åremålsstillinger med inntil seks års varighet. Det var en forutsetning at de som ble tilsatt, også arbeider som lærere i grunnskolen. Stillingene ble ikke utlyst, men aktuelle kandidater ble rekruttert fra de skolene og barnehagene USN til daglig samarbeider med om den praktiske delen av lærerutdanningene. Den formelle stillingsbetegnelsen er *lærer tilsatt i kombinasjonsstilling*, men i enkelte sammenhenger omtales stillingene også som *praksislærer 2-stillinger* (forkortet til P2-lærer) med referanse til professor 2-stillingene ved universiteter og høyskoler. Dette er vitenskapelige bistillinger på inntil 20 prosent der den som har en slik stilling, oftest har hovedtilsettingen sin som professor eller forsker ved en annen høyskole eller et annet universitet. I denne rapporten brukes enten hele betegnelsen *lærer i kombinasjonsstilling* eller forkortelsen *KS-lærer*.

Undersøkelsen inngår som et delprosjekt i fakultetets forskningsprogram *Det er lærer du skal bli ...*⁵ Forskningsmessig sett representerer de som er tilsatt i kombinasjonsstillingene, et potensielt «utenfrablikk» som kan gi verdifulle data og informasjon som kan komme til nytte i det videre arbeidet med innføringen av den femårige GLU-utdanningen.

Videre var intensjonen at fokusgruppesamtalene som ble benyttet som metode for innsamling av empiri, også skulle tilby en refleksjonsarena der de som var tilsatt i kombinasjonsstillinger, sammen fikk anledning til å drøfte erfaringer, rollefortolkninger og prioriteringer i den første fasen av arbeidet sitt.

Forskningsmessig sett har rapporten to hovedmål. For det første skal den ta for seg ordningen med kombinasjonsstillinger slik den så langt har blitt gjennomført i den femårige grunnskolelærerutdanningen ved USN, og gi noen råd i det videre arbeidet med gjennomføring av ordningen, med bakgrunn i formålet med prosjektet. Rapporten er derfor en del av

---

³ <https://www.usn.no/om-usn/utviklingsavtalen/>

⁴ <https://www.usn.no/om-usn/utviklingsavtalen/usn-profesjon/kombinasjonsstillinger/>

⁵ <https://www.usn.no/det-er-larer-du-skal-bli/>

følgforskningen knyttet til innføringen av den nye femårige grunnskolelærerutdanningen, og arbeidet er gjennomført i samråd med Arild Hovland, som er dekan ved Fakultet for humaniora, idrett og lærerutdanning (HIU), og Anne Fængsrud, som er visedekan for lærerutdanningen.

For det andre skal vi se nærmere på det faktum at ordningen med lærere i kombinasjonsstilling er et svært aktuelt og interessant utviklingstiltak også sett i lys av nyere teori og forskning knyttet til utvikling av partnerskap i lærerutdanning (Lillejord og Børte, 2014, 2017; Mausehagen og Smeby, 2017). Dette kommer vi tilbake til i siste del av rapporten.

Innholdet i rapporten vil bli drøftet sammen med lærere som er tilsatt i kombinasjonsstillinger ved USN og de berørte programkoordinatorene. Det vil deretter bli tatt stilling til på hvilken måte arbeidet kan videreføres, både som del av forskningsprogrammet [*Det er lærer du skal bli ...*](#)⁶ og følgforskningen knyttet til den femårige grunnskolelærerutdanningen ved USN.

Det empiriske grunnlaget for rapporten er fokusgruppeintervjuer med lærere tilsatt i kombinasjonsstillinger ved hvert de fire studiestedene ved USN som tilbyr grunnskolelærerutdanning, og en gruppesamtale med programkoordinatorene ved de samme studiestedene. Intervjuene ble gjennomført i perioden fra medio februar til medio april 2019. Til sammen har vi intervjuet femten KS-lærere og hatt en gruppesamtale med seks programkoordinatorer. Det er for øvrig tilsatt en rekke lærere i kombinasjonsstillinger [*ved de øvrige lærerutdanningene ved USN*](#), men disse inngår ikke i vår undersøkelse.⁷

1.1 Formålet med kombinasjonsstillingene

Formålet med opprettelsen av kombinasjonsstillingene er å legge til rette for at

lærere og ledere i praksisfeltet kan bidra til å gjøre undervisningen ved universitetet mer profesjonsrettet, praksisnær og relevant for studentene. Ordningen skal bidra til at problemstillinger, utfordringer og arbeidsmåter fra praksisfeltet inngår som del av undervisningen på campus, eller som kunnskapsutviklingsprosjekter i praksis. Fagpersoner fra praksisfeltet i kombinasjonsstillinger skal inngå i fagteam som samarbeider om planlegging og tilrettelegging for studentenes læring og kan også bidra til felles forsknings- og utviklingsarbeid, for eksempel gjennom deltakelse i profesjonsorienterte forskergrupper.⁸

---

⁶ <https://www.usn.no/det-er-larer-du-skal-bli/>

⁷ https://www.usn.no/getfile.php/13567149-1554984630/usn.no/om_USN/Utviklingsavtalen/Profesjon/USN%20Profesjon%20presentasjon%20med%20virkemidler.pdf

⁸ https://www.usn.no/getfile.php/13525206-1529392175/usn.no/om_USN/Utviklingsavtalen/Profesjon/Beskrivelse%20og%20retningslinjer%20for%20hosp

Det er ikke utarbeidet noen instruks eller formelle retningslinjer for det faglige arbeidet for de som er tilsatt i kombinasjonsstillinger, men i beskrivelsen av ordningen er det pekt på en rekke funksjoner og arbeidsoppgaver som kan inngå i stillingen:

- Bidra til å utvikle og videreutvikle arbeidslivsrelevante studieplaner, emner og kurs ved USN
- Ha god kjennskap til, og gjøre utdanningens læringsutbytte/læringsmål og rammer kjent for ansatte i praksisfeltet
- Bidra i undervisning på campus og å veilede på bachelor og masteroppgaver
- Bidra i praksisforberedende og praksisrettet undervisning i utdanningen. Dette kan være ferdighetstrening og trening på relevante praksissituasjoner som studentene vil møte i praksisstudier, for eksempel profesjonsverksteder
- Utvikling av simulering som pedagogisk metode. Dette kan være utvikling av simuleringsscenarioer som er realistiske og relevante, og med en vanskelighetsgrad tilpasset studentenes forutsetninger
- Arbeidsoppgaver i veiledet praksis; herunder studentveiledning og vurdering
- Bistå i veilederkurs, utvikling og evaluering av veiledningsmodeller for praksisstudier
- Identifiserer områder for forbedringsarbeid i utdanning og praksisfelt
- Bidra til generell fagutvikling og kunnskapsbaserte praksisstudier
- Bidra til utvikling av modeller for praksisveiledning, også i nett og samlingsbaserte studier, samt for tverrprofesjonell samarbeidslæring
- Bidra til å utvikle studieprogram i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov

(ibid.)

Denne funksjonsbeskrivelsen er svært generell og omfattende, og den innbyr til at hvert enkelt studiested legger et innhold i ordningen ut fra egne forutsetninger og behov. For å finne igjen de aktuelle punktene ovenfor i datagrunnlaget har vi valgt å framheve utsagn og perspektiver fra intervjuene som viser hvilke av momentene i funksjonsbeskrivelsen som synes å ha hatt størst gjennomslagskraft i KS-lærernes beskrivelser av egne aktiviteter. Det er imidlertid interessant også å belyse momenter og perspektiver som i liten grad er berørt i intervjuene, og som derfor kan antas å ha blitt tillagt mindre vekt.

I rapportens delF 4 drøfter vi den innhentede informasjonen fra lærere i kombinasjonsstillinger og programkoordinatorer i lys av formålet for ordningen og de punktene som det er referert til

---

[læringsordninger%20og%20kombinasjonsstillinger%20mellom%20USN%20og%20barnehage_grunnoppl%C3%A6ringen.pdf](#)

ovenfor. I formålet er det to *skal* og to *kan*: *Skal 1*: Ordningen *skal* bidra til at problemstillinger, utfordringer og arbeidsmåter fra praksisfeltet inngår som del av undervisningen på campus eller som kunnskapsutviklingsprosjekter i praksis. *Skal 2*: Fagpersoner fra praksisfeltet i kombinasjonsstillinger *skal* inngå i fagteam som samarbeider om planlegging og tilrettelegging for studentenes læring. *Kan 1*: Lærere og ledere i praksisfeltet kan bidra til å gjøre undervisningen ved universitetet mer profesjonsrettet, praksisnær og relevant for studentene. *Kan 2*: ... kan også bidra til felles forsknings- og utviklingsarbeid, for eksempel gjennom deltakelse i profesjonsorienterte forskergrupper.

1.2 Tilsetting og arbeidsoppgaver

Ved campus Notodden ble ordningen med KL-lærere introdusert allerede i studieåret 2017–2018. Ved de øvrige campusene startet arbeidet med å rekruttere KS-lærere våren 2018, og de første som ble tilsatt, tiltrådte ved studiestart høsten 2018. Arbeidet med rekruttering og tilsetting ble i all hovedsak ledet og gjennomført av programkoordinatorene ved de studiestedene som tilbyr den femårige grunnskolelærerutdanningen: Drammen, Notodden, Porsgrunn og Vestfold (Bakkenteigen).

Som ledd i arbeidet med denne rapporten gjennomførte vi høsten 2018 en undersøkelse av status i tilsettingsarbeidet. Oversikten ble oppdatert ved årsskiftet 2018–2019 og viste at det var tilsatt 20 KS-lærere i 5–20 prosent stilling. Vi er kjent med at det ble gjennomført noen supplerende tilsetninger senere i vårsemesteret 2019, men har ikke tall for dette. I tillegg ble det inngått avtaler med to praksisskoler om å levere tjenester innenfor de arbeidsoppgavene som er referert ovenfor. I empiridelen redegjør vi mer detaljert for hvilke funksjoner og arbeidsoppgaver KS-lærerne har blitt knyttet opp til generelt og mer spesifikt ved hvert enkelt studiested.

2.0 Innsamling og bearbeiding av empiri

Som hovedstrategi for innsamling av data har vi gjennomført fem intervjuer. Fire av disse ble gjennomført som fokusgruppeintervjuer (Halkier, 2010) med KS-lærere med fra to til sju informanter tilsatt ved hvert enkelt av de aktuelle studiestedene. Disse intervjuene varte om lag 90 minutter. I tillegg ble det av praktiske grunner gjort ett intervju med én enkelt KS-lærer. Dessuten ble det gjennomført en gruppesamtale med programkoordinatorene ved de fire aktuelle studiestedene. I alt seks programkoordinatorer deltok, og alle studiestedene var representert.

Ved alle intervjuer og samtaler ble det gjort lydopptak, og innholdet ble transkribert. To av intervjuene ble gjennomført med én intervjuer, og de øvrige med to intervjuere. Vi viser til vedlegg 1 som er invitasjonen til KS-lærere om å delta i intervjuene.

2.1 Fokusgruppe som forskningsmetode

Fokusgruppe som forskningsmetode gjennomføres gjerne som semistrukturerte intervjuer med to til åtte deltakere. Deltakerne har noen felles karakteristika som representerer roller og sosiale praksiser med formelle og/eller uformelle fellestrekk. Samtlige som deltok i våre intervjuer, var utdannet som lærere, tilsatt i kombinasjonsstillinger ved USN og hadde erfaring fra arbeid som praksislærere.

Tematisk sett var intervjuene primært knyttet til arbeidet som KS-lærere, men de reflekterer også naturlig nok den samlede erfaringen deltakerne har som lærere generelt og som praksislærere.

Et viktig strategisk og metodisk trekk ved fokusgrupper som forskningsmetode er at deltakerne innenfor en tematisk ramme får stor grad av frihet til å formulere aktuelle problemstillinger og spørsmål og drøfte dem uten for mye inngripen og påvirkning fra intervjuerens side. Fokusgrupper er derfor spesielt egnet til å gi rom for informantenes erfaringer, forestillinger og vurderinger i et dynamisk samspill med de andre deltakerne i gruppen. Slik sett ville betegnelsen *gruppesamtaler* gitt riktigere assosiasjoner for hvordan slike samtaler ledes og gjennomføres, men vi har valgt å benytte betegnelsen fokusgruppeintervju siden dette er mest brukt i aktuell faglitteratur (Morgan, 1997; Halkier, 2010).

2.2 Kategorisering og beskrivelse av det innsamlede materialet

Innholdet i intervjuene var fra vår side forberedt og avgrenset i den forstand at vi ønsket å kartlegge de erfaringene informantene hadde, på bredest mulig vis. Da vi gjorde intervjuene hadde de fleste drøyt et halvt års erfaring i rollen som lærer i kombinasjonsstilling. Generelt ønsket vi å få følgende forutsetninger belyst gjennom intervjuene:

- formelle forutsetninger
- praktiske forutsetninger
- menneskelige forutsetninger

- kulturelle forutsetninger

Forutsetnings- eller rammefaktoranalyse er kjent både fra organisasjonsteori og generell didaktisk teori (Dahllöf, 1998). Vår bruk av rammefaktorteori er først og fremst knyttet til didaktisk relasjonstenkning, der forutsetninger, ofte også kalt rammefaktorer, utgjør én av fem overordnede kategorier (Bjørndal og Lieberg, 1978; Ulstrup-Engelsen, 2015; Gudem, 2011).

Vi skal kort redegjøre for hvilke forutsetningskategorier vi la til grunn for innsamling og bearbeiding av det empiriske materialet.

Formelle forutsetninger: Dette omfatter forhold som «er gitt» i den forstand at de har opphav i retningslinjer og bestemmelser som ikke kan endres eller påvirkes av de som er underlagt dem, uten å gå veien om en formell prosedyre. Denne typen forutsetninger kan enten knytte seg til et nasjonalt nivå i form av lover og beslutninger som styrer virksomheten generelt ved høyskoler eller universiteter, eller de utformes og håndheves lokalt. I denne rapporten har vi lagt liten vekt på retningslinjer og styringsverktøy som befinner seg på et nasjonalt nivå (Kunnskapsdepartementet, 2017) og i stedet konsentrert oss om formelle forutsetninger internt ved USN. Når det gjelder KS-lærere, omfatter det blant annet stillingsstørrelse, tilsetningsforhold i og utenom KS-lærerfunksjonen, lønn, styringslinjer og arbeidsoppgaver som er avtalt med ledere, og studie-/emneplaner som regulerer undervisningen.

Praktiske forutsetninger: Dette omfatter blant annet tilgang på fysiske og digitale verktøy som læringsplattformer, kontorplass, tid til ulike arbeidsoppgaver, koordinering og fordeling av arbeidstid og formaliserte møteplasser med samarbeidspartnere.

Menneskelige forutsetninger: Disse finnes i to hovedformer:

- *Individuelle forutsetninger:* formell og erfaringsbasert kompetanse som har betydning for hvordan den enkelte oppfatter og utøver arbeidet sitt
- *Relasjonelle forutsetninger:* KS-lærernes møte med andre personer og profesjonelle roller, for eksempel studenter, faglærere, praksislærere, ledere og programkoordinatorer

Kulturelle forutsetninger: Dette har å gjøre med hvordan formelle og strukturelle forutsetninger eksplisitt eller implisitt blir formidlet, oppfattet og iverksatt innenfor en avgrenset organisatoriske ramme, for eksempel på hvert studiested ved USN.

I den praktiske gjennomføringen av intervjuene ble de aktuelle kategoriene i form av ulike typer forutsetninger ikke gjort kjent for deltakerne. Hovedgrunnen til dette var å gi størst mulig grad av handlingsrom for deltakerne til selv å bestemme innhold, rekkefølge og prioriteringer underveis i samtalen. Fra vår side tjente kategoriseringen som et underliggende kart for den mer helhetlige ledelsen av samtalen innenfor den generelle tematiske rammen og tiden vi hadde til disposisjon.

Bearbeidingen av dataene ble først gjort individuelt av forskerne og deretter ordnet og drøftet av begge sammen. Vi betrakter det som en fordel at både innsamlingen og bearbeidingen av datamaterialet ble utført på grunnlag av de samme overordnede kategoriene. Dette kan imidlertid representere en feilkilde i form av at relevante perspektiver og erfaringer ikke fanges opp i datagrunnlag og analyse. Dette forsøkte vi å balansere ved at både formålsformuleringen og funksjonsbeskrivelsen av KS-stillingen også har tjent som en underliggende referanseramme, spesielt i forbindelse med analyse og drøfting. For øvrig er de transkriberte intervjuene gjort tilgjengelig for andre forskere i programmet *Det er lærer du skal bli ...*. Innholdet i rapporten vil dessuten bli presentert og drøftet både med KS-lærere og programkoordinatorene ved den femårige masterutdanningen ved USN.

Vi skal redegjøre for hovedtrekk i innholdet i fokusgruppeintervjuene med KS-lærerne.

3.0 Uttalelser og synspunkter fra innhentet empiri

3.1 Formelle forutsetninger

I intervjuene kom det fram at tilbudet om å gå inn i stillingen som KS-lærer i de fleste tilfellene kom direkte fra programkoordinatorene ved de ulike studiestedene. Alle som fikk tilbudet, hadde, eller har hatt, stilling som praksislærer. Henvendelsen var slik sett personlig og basert på allerede etablerte samarbeidsrelasjoner. I noen tilfeller gikk forespørselen i første omgang til den aktuelle kandidatens rektor, og i andre sammenhenger direkte til den personen henvendelsen gjaldt.

På USN-hjemmeside er det antydnet at normal stillingsstørrelse til vanlig vil være om lag 20 prosent av et årsverk i en periode på to år. En fagperson fra praksisfeltet kan ha slik

kombinasjonsstilling i til sammen tre perioder, altså maksimalt seks år.⁹ I intervjuene kom det imidlertid fram at de fleste KS-lærerne var tilsatt på årskontrakter med avtale om å gjøre en felles evaluering før eventuell inngåelse av ny kontrakt. Vår undersøkelse viser dessuten at de formelle avtalene om stillingsstørrelse, varighet og avlønning i mange tilfeller ble inngått etter at tiltredelsen i stillingen faktisk hadde funnet sted. Det er dessuten stor variasjon fra studiested til studiested i hvordan stillingene ble utformet både i omfang og tematisk og faglig innretning. Ved en av campusene ble stillingene knyttet direkte opp mot og fordelt i henhold til fagporteføljen i utdanningen (norsk, RLE, matematikk, samfunnsfag osv.). Andre valgte å knytte KS-lærerne opp mot bestemte årstrinn eller funksjonsområder på tvers av fag, for eksempel begynneropplæring, profesjonsverksted, profesjonsdager eller for å styrke innrettingen mot profesjonsfaglig digital kompetanse.

3.2 Praktiske forutsetninger

Selv om de som ble tilsatt i KS-stillingene, i de fleste tilfeller hadde lang erfaring som praksislærere, beskriver de fleste møtet med campus som krevende. Hovedgrunnen til dette synes å være tidspresset for tilsettingsprosedyren og generell travelhet i forbindelse med oppstart av et nytt studieår. Dette medførte at de som i utgangspunktet kunne forventes å ta rollen som tilretteleggere og fasilitatorer, for eksempel ved å være programkoordinatorer, trinnledere og faggruppensvarlige, i mange tilfeller var svært opptatt med andre arbeidsoppgaver.

Videre bør det også nevnes at innføringen av den femårige grunnskolelærerutdanningen først startet opp i studieåret 2017–2018. Selv om vårt datamateriale i all hovedsak referer seg til studieåret 2018–2019, er den nye lærerutdanningen fortsatt i støpeskjeen, og det representerer en utfordring for alle som det berører. Det vises til følgeforskningsrapporten fra Maagerø mfl. (2019).

Ved oppstart høsten 2018 viste det seg derfor vanskelig for enkelte av KS-lærerne å finne tid til å møte potensielle samarbeidspartnere for å få gjort nødvendige avtaler om planlegging, gjennomføring og etterarbeid for den undervisningen og de øvrige aktivitetene de var forventet å delta i. En rent praktisk forutsetning som forsterket dette, var at hoveddelen av deres arbeidstid allerede var bundet opp til undervisning og andre arbeidsoppgaver ved deres primære

---

⁹ <https://www.usn.no/om-usn/utviklingsavtalen/usn-profesjon/kombinasjonsstillinger/>

arbeidssted. I mange tilfeller gjorde dette det nødvendig å samle all tilstedeværelse på campus til en fast ukedag.

Den digitale læringsplattformen *Canvas*¹⁰ er et viktig verktøy i kommunikasjon mellom administrasjon og lærere og studenter ved USN, og har gradvis blitt tatt i bruk også av KS-lærerne. Flere etterlyste imidlertid en mer systematisk tilrettelegging og opplæring slik at de raskere kunne benyttet verktøyet i arbeidet sitt:

Ja, det er mange ting som kunne vært annerledes, sånn som ... nå ordna seg, men det tok lang tid med Canvas og de organisatoriske tingene på begynnelsen – det tok lang tid. Det kunne vært annerledes.

En informant poengterer viktigheten av det digitale samarbeidet:

Det forutsetter jo at man jobber litt smart, at man har nettmøter, at man bruker digitale samhandlingsverktøy, samskriver og utvikler program og sånt ...

Svært få av KS-lærerne var tilbudt kontorplass eller var del av et kontorfellesskap med andre tilsatte. Mange ga imidlertid uttrykk for at behovet for dette var relativt lite siden de sjelden var til stede på campus mer enn én dag i uken og da som regel var travelt opptatt med møter og undervisning. Forberedelser og etterarbeid til undervisningen ved USN ble i all hovedsak utført utenfor tilstedeværelsen ved campus.

3.3 Menneskelige forutsetninger

Individuelle og relasjonelle forutsetninger omfatter forhold knyttet til KS-lærernes fortolkning av sin rolle og oppgaver i møte med faglærere, ledere, administrativt personale og studenter ved campus. Drøfting av dette var derfor et av hovedområdene i fokusgruppeintervjuene med KS-lærerne.

Flere ga uttrykk for at de oppfattet det som en stor utfordring, men også en anerkjennelse å bli forespurt og få anledning til å gå inn i et forpliktende samarbeid med de som arbeider i den campusbaserte delen av lærerutdanningen. En formulerte det slik:

---

¹⁰ <https://usn.instructure.com/courses/2628/pages/3-dot-1-canvas-var-nye-laeringsplattform>

Også fikk jeg jo da en henvendelse i høst om det var noe jeg kunne tenke meg. Så det er litt det samme som NN sier, at det er jo en ære, også er det jo noe med ... ære er kanskje litt svulstig uttrykk, men det er veldig artig – som jeg bruker på min dialekt da, at jeg får muligheten og at noen har sett at her kan jeg bidra med noe. For vi er jo ikke ukjente i miljøet.

I beskrivelsen av egen rolle i undervisningen er KS-lærerne uten unntak svært opptatt av å gjøre undervisningen mer praksisnær og relevant for studentene, særlig i situasjoner der de deltar direkte sammen med faglærerne. Dette blir omtalt som noe som kan skje spontant ut fra aktuelle situasjoner som oppstår i undervisning, men også som resultat av et planlagt for- og etterarbeid:

så kjører vi en sånn åpen dialog, at jeg fyller inn med praksisnære eksempler der hvor det er relevant. Men når jeg planlegger undervisning selv, så lager jeg praksisnære cases spesielt for å hele tiden få de (studentene) «inn i klasserommet».

På grunn av utfordringer med å finne felles planleggingstid har en del av samarbeidet med faglærerne måttet foregå med relativt korte tidsfrister via digitale medier. Flere peker på at det er en stor fordel om rolle- og oppgavefordelingen skjer som en del av en mer langsiktig og kontinuerlig prosess knyttet til utarbeidelsen og oppdateringen av semesterplanene for de aktuelle fagene og gruppene. Dette gjør det enklere å lage mer langsiktige avtaler om fordeling av oppgaver og ansvar og å koordinere og samordne de ulike aktivitetene KS-lærerne skal delta i både på campus og i arbeidet på hjemskolen. Et flertall av KS-lærerne rapporterer for øvrig at de også har undervist direkte uten at faglæreren har deltatt.

Generelt beskriver KS-lærerne de faglærerne de samarbeider med, som faglig sett meget dyktige, og de beskriver at de gjennom samarbeidet får et faglig påfyll som de tar med tilbake til egne skoler og undervisning. De føler seg forpliktet til å gjøre seg kjent med aktuell pensumlitteratur, men fastholder også det de oppfatter som sin viktigste oppgave:

Også er det gøy å kunne samarbeide med flinke folk. Og det har jeg liksom tenkt på – «herlighet, så utrolig dyktig du er». Også i forhold til teori, spesielt kanskje da. Emm ... også har jeg tenkt «oi, gud, jeg må lese meg opp masse». Men så har jeg tenkt «nei, nei – din styrke er jo praksisen».

I formålsformuleringen for ordningen med KS-lærere er det lagt særlig vekt på at «Fagpersoner fra praksisfeltet i kombinasjonsstillinger skal inngå i fagteam som samarbeider om planlegging og tilrettelegging for studentenes læring». Det er ikke spesifisert hvilke typer

team det her siktes til, men det er naturlig å tenke i retning faggruppene ved den enkelte campus, årstrinnsteam og forskergrupper. Ved en av campusene gikk tilbudet om å opprette KS-stillinger direkte via programkoordinator til hver enkelt faggruppeleder som så fikk oppgaven med å tilrettelegge det videre samarbeidet mellom KS-lærerne og faglærerne. Ved de øvrige campusene ser det ut til at avgjørelser om KS-lærernes arbeidsoppgaver delvis har vært organisert ut fra prinsippet om tilbud og etterspørsel.

På direkte spørsmål om hvorvidt de selv føler at de tilhører et team, svarer en av KS-lærerne slik:

Nei. Jeg vil jo ikke si jeg er en del av et team, men det er adhoc-team. Man samarbeider med folk der og da, når det er nødvendig. Også informerer jeg NN, som er hun jeg forholder meg til, hva jeg gjør. Sånn har det fungert hele året.

Flere peker på behovet for å avgrense antallet faglærere og studentgrupper de må forholde seg til, og mange gir uttrykk for at de savner en tydeligere faglig ledelse når det gjelder prioritering av oppgaver og innhold i arbeidet:

det er jo veldig hyggelig å få henvendelser fra alle, eller mange i miljøet. Altså den ene faglæreren her og den andre der, og det med forskningen der. Det har vært mange henvendelser. Og da er det jo det med hvem styrer min tid? Det har vært litt sånn, altså hvem kan jeg si ja til? Og hvem bør vite at jeg sier ja til?

Likevel er det variasjoner i materialet: En annen KS-lærer svarer at programkoordinatoren hjelper med å sortere oppdragene:

så jeg har brukt programkoordinator når jeg har fått forespørsler litt herfra og derfra i USN-systemet, så har jeg bare ruta det videre til programkoordinator, også har hun sagt at «nei, det sier vi nei til», eller «hva synes du – har du lyst, eller?»

Flere av de KS-lærerne som arbeider på første studieår, uttrykker en viss undring over at pedagogikk og elevkunnskap ikke inngår som fag i undervisningen i dette studieåret. For å kompensere for dette gir de mange eksempler på at de særlig forut for praksisperiodene underviser i emner som de betrakter som viktige:

Og det er jo noe med ... Det er litt derfor jeg tenkte at da må vi i alle fall få sikret at de vet hva en didaktisk relasjonstenkning er, før de skal ut i praksis. Så de har fått det presentert her også,

ikke bare når de møter læreren ute i skolen. Og jeg tenker jo at hele den der helhetstanken rundt elevene og didaktikken i det, det er jo viktig å ha hele veien.

For øvrig er det bare et fåtall av KS-lærerne som rapporterer at de systematisk trekkes aktivt inn i for- og etterarbeid til praksisperiodene, og mange etterlyser mer ansvar for denne delen av undervisningen:

Jeg trodde når jeg skulle ha en kombinasjonsstilling som handlet om å representere praksisfeltet, så skulle jeg i alle fall inn når det handlet om praksis. Og jeg vet jo at studentene har sånn praksisforberedende dager, eller emner. Og da tenker jeg «hvorfor i all verden er ikke vi knytta på det, som står med så mye kompetanse på hva som skal skje nå i praksis?».

Et overraskende funn er at det med unntak for én campus virker som man så langt i liten grad har prioritert å legge til rette for målrettet erfaringsutveksling og nettverk for de som er tilsatt i KS-stillinger. Det gjelder både internt på hver enkelt campus og følgelig også på tvers av campus. På direkte spørsmål fra intervjuer svarer en av informantene slik:

Ehh ... jeg har kanskje tenkt mest på møtepunkter – altså en mer systematisk samordning. Jeg synes det er rart at ... Det kunne vært noen møteagendaer. Jeg tenker alle i disse stillingene burde ha møttes, snakket sammen, hatt en delingskultur – litt sånt. Nå har jeg møtt hun i NN-campus, hun ene som jeg plutselig ikke husker navnet på.

3.4 Kulturelle forutsetninger

I arbeidet med denne rapporten har vi lagt stor vekt på å anonymisere utsagn slik at de ikke skal kunne tilbakeføres til enkeltpersoner eller til bestemte campus på en måte som kan oppleves som ubehagelig og støtende for de som har deltatt i intervjuene, og kollegene deres. Likevel er det spor i datamaterialet som viser at campusspesifikke ordninger og tiltak har betydning for KS-lærernes arbeid. Dette har blant annet sammenheng med at de fire campusene ved USN som tilbyr den femårige GLU-utdanningen, opprinnelig tilhørte tre høgskoler som hver representerer lærerutdanningskulturer med hver sin historie og bakgrunn. Vi skal peke på noen slike særtrekk ved to av de aktuelle campusene som kan ha betydning for analyse og vurdering av det empiriske materialet vi bygger på.

Notodden

Ved studiested Notodden har man de senere årene utviklet flere nettstøttede studietilbud der det veksles mellom samlinger på campus og nettbasert undervisning. Dette omfatter også den nye

femårige grunnskolelærerutdanningen. For å styrke dette tilbudet ble de første KS-lærerne på Notodden tilsatt allerede studieåret 2017–2018. Det gjaldt to av de tre lærerne som deltok i fokusgruppeintervjuet der. En del av intervjuet kom derfor til å dreie seg om på hvilken måte rollen og arbeidet hadde endret seg gjennom de nesten to årene ordningen hadde eksistert på Notodden.

Det var særlig to forhold som pekte seg ut. For det første åpnet det for et mer langsiktig og tettere samarbeid mellom universitetet og KS-lærernes respektive rektorer, slik at man i større grad kunne samordne timeplaner og arbeidsoppgaver. Det ga økt fleksibilitet ikke minst i forhold til hvilke aktiviteter KS-lærerne kunne delta i på campus.

For det andre fikk KS-lærerne en mer likeverdig rolle i planlegging av arbeidsoppgaver og aktiviteter på campus:

Det er det med at vi har fått tilrettelagt, da. Men det med hva slags type stilling skal dette være? Vi har fått lov til å være med litt i den prosessen og tenke litt om det. Og det er ikke sikkert vi har tenkt ferdig, men vi har fått lov til å være med i den prosessen, og være med å lage den stillingen vår litt sånn som vi kunne tenke oss den skal være.

De understreket også betydningen av at de med bakgrunn i erfaring i rollen er tryggere og kan delta med større tyngde og autoritet i samarbeidet med faglærerne ved campus. De refererer blant annet til arbeidet med profesjonsdager der de faglærerne som deltok i planleggingen og gjennomføringen, var nytilsatte som lærerutdannere, og der det var KS-lærere som representerte kontinuitet:

Og selv oppfattet vi som var deltakende i det, at det funka veldig bra, da. Så det å ha litt kontinuitet. For det er også litt sånn typisk, synes jeg, med et sånn universitetssystem – det er veldig mye personer ut og inn.

Læreren la til: «så vi er liksom litt den røde tråden noen ganger, føler jeg».

Et tredje særtrekk ved Notodden er at campus og de skolene mange av KS-lærerne arbeider ved, til daglig ligger i gangavstand fra hverandre. Det er sannsynligvis hovedårsaken til at det i intervjuet oftere vises til at elever, studenter og lærere forflytter seg mellom campus og skole også i periodene mellom praksisperiodene:

Og det som jeg synes er fint, er at nå begynner noen av studentene å kjenne mine elever. Og det du oppnår da, når de begynner å stifte bekjentskap med hverandre, det er ganske fint. For de begynner faktisk å kjenne igjen noen av elevene på navn også, og da kan du liksom ... Det synes jeg er fint, den relasjonen som de får til hverandre.

Campus Vestfold

Et særtrekk ved lærerutdanningen i Vestfold er at de i en årrekke har hatt profesjonsverksted som en obligatorisk del av grunnskolelærerutdanningen. Profesjonsverkstedet har et dobbelt formål. Det er både

en arena for å utvikle forskningsbasert kunnskap om hvordan iscenesettelse og dramaturgi, inkludert en rekke kulturelle ressurser og grenseobjekter settes i spill. Men forskningsdesignet har også i svært høy grad en anvendt dimensjon – det er den forskningsbaserte utviklingen av praksiser som er prosjektets primære formål¹¹.

En typisk aktivitet på profesjonsverkstedet er at faglærere, studenter og praksislærere deltar i et komplementært og likeverdig samarbeid der man veksler mellom modellering og utprøving i simulerte undervisningssituasjoner med observasjon, ofte med lyd- eller videoopptak. Deretter bearbeides og drøftes dette erfaringsmaterialet ut fra ulike didaktiske og fagdidaktiske perspektiver. To av KS-lærerne har deltatt aktivt i dette arbeidet og gir uttrykk for at de opplever det som svært interessant og meningsfylt å gå inn i en allerede etablert aktivitet i et forpliktende samarbeid med andre lærerutdannere der deres kompetanse kan representere et verdifullt tilskudd.

Ordningen med profesjonsverksted er også under utvikling ved campusene på Notodden og i Porsgrunn, men det er lite spor av dette i vårt materiale selv om «simulering som metode» og «profesjonsverksted» eksplisitt er nevnt i funksjonsbeskrivelsen for KS-lærerne.

Vi har tidligere referert til formålsformuleringen for kombinasjonsstillingene, der det blant annet heter at de kan «bidra til felles forsknings- og utviklingsarbeid, for eksempel gjennom deltakelse i profesjonsorienterte forskergrupper». Deltakelse i forskningsaktiviteter er imidlertid ikke blant de punktene som eksplisitt er nevnt som aktiviteter som kan inngå i KS-læreres arbeid i grunnskolelærerutdanningen. Det kan være en forglemmelse, men deltakelse i forskning er tydeliggjort i tilsvarende [retningslinjer for kombinasjonsstillingene i de helse- og sosialfaglige utdanningene ved USN](#)¹². Det er for øvrig få spor i intervjuene av at KS-lærere i grunnskolelærerutdanningen deltar i forskningsaktiviteter. Ett unntak er den ene av KS-lærerne ved campus Vestfold som har bakgrunn som timelærer i lærerutdanning og omfattende

---

¹¹ <https://www.usn.no/forskning/prosjekter/det-er-larer-du-skal-bli/profesjonsverksted/>

¹² https://www.usn.no/getfile.php/13525209-1529392215/usn.no/om_USN/Utviklingsavtalen/Profesjon/Beskrivelse%20og%20retningslinjer%20for%20hospiteringsordninger%20og%20kombinasjonsstillinger%20mellom%20USN%20og%20helse-%20og%20sosialfeltet.pdf

utdanning i og erfaring med profesjonsfaglig digital kompetanse som målområde og verktøy i undervisningen.

Ved campus Vestfold er det for øvrig inngått avtale om samarbeid med et team av lærere ved en av praksisskolene. I prosjektet er det lagt særlig vekt på begynneropplæring og har mange fellestrekk med KS-lærerordningen når det gjelder formål og organisering. Av praktiske grunner har vi ikke gjennomført intervju med disse lærerne, men vi er kjent med at det er knyttet følgeforskning også til dette tiltaket.

3.5 Kombinasjonslærerstillingene sett fra programkoordinatorenes ståsted

Gruppesamtalen med programkoordinatorene ble gjennomført innenfor en tidsramme på tre timer med en innlagt pause på om lag 45 minutter. Alle campus med GLU-utdanning var representert. I alt deltok åtte personer inklusiv to intervjuere. Det ble gjort lydopptak fra samtalen som også er transkribert.

Samtalen ble gjennomført etter at alle fokusgruppeintervjuene med KS-lærerne var gjennomført og var organisert i tre hoveddeler. Innledningsvis fikk hver koordinator anslagsvis fem minutter til uten avbrytelser å redegjøre om sine erfaringer med ordningen så langt og formulere spørsmål og problemstillinger de ønsket på få belyst i den videre samtalen. Deretter drøftet vi de aktuelle problemstillingene sammen på tvers av campustilhørighet. Etter en pause la så intervjuerne fram noen foreløpige inntrykk på bakgrunn av fokusgruppeintervjuene med KS-lærerne som så ble drøftet i samlet gruppe.

Gjennomføringen av gruppesamtalen avviker fra fokusgruppeintervjuene med KS-lærere, og vi velger derfor i hovedsak å redegjøre for dette i et eget avsnitt. Framstillingen bygger på den samme kategoriseringen i ulike typer forutsetninger som i intervjuene med KS-lærerne, men uten at dette er skarpt atskilt i framstillingen.

Utfordringer knyttet til praktiske og kulturelle forutsetninger kom til å prege mye av samtalen med programkoordinatorene. Det kom blant annet fram at tidspress i tilsetnings- og oppstartsprosessen og generell travelhet spesielt ved studiestart, hadde skapt en del utfordringer med å få tilrettelagt de praktiske forutsetningene på en optimal måte. Slik sett bekreftet de den informasjonen som vi fikk via intervjuene med KS-lærerne om oppstartsvansker med å få planlagt og koordinert deltakelsen i undervisningsaktivitetene på campus.

Så vi har valgt én dag i uka, og én dag i uka gjør jo at noen av faglærerne våre er på jobb den dagen, men andre er ikke den dagen. Så det er noe vi kommer til å ta med oss neste år og se hvor er det vi skal sette dem inn mer mot faglærerne da.

Det ble også pekt på at det er vanskelig i en travel hverdag å få fulgt opp ordningen tilstrekkelig tett:

Og noen ganger føler jeg at jeg bør ivareta vedkommende enda mer enn jeg gjør, for han er blitt veldig populær, og mange vil ha tak i ham, og han er veldig dyktig. Sånn at det er mer det at jeg tenker jeg skulle ivaretatt vedkommende enda mer enn jeg gjør.

Som kjent ble de første KS-lærerne på Notodden tilsatt allerede i 2017. Koordinatoren som representerte Notodden, understreket den nytten de hadde hatt av dette:

disse to som er veldig godt innkjørt har hjulpet oss i gang med det studieåret her da, med de andre lærerne

og la til:

i år har vi kommet i forkant av planleggingen ute i skolene og laget en bestilling til hver skole på hvor mange timer vi ønsker de ulike lærerne inn da, sånn at de kan legge inn i sin planlegging.

Dette hadde gjort det langt enklere å inkludere KS-lærerne i planlegging, gjennomføring og vurdering av faste arrangementer og ordninger som profesjonsdager, profesjonsverksteder og annen undervisning.

Videre peker koordinatorene på at siden de ikke formelt sett er tilsatt i en lederstilling, så begrenses mulighetene til å skape tydelige roller, forpliktelser og avtaler i samarbeidet mellom KS-lærerne og faglærerne på campus:

Det tenker jeg er et problem med de stillingene vi har. Egentlig i veldig mange situasjoner, at vi skal ... vi har et mandat, men vi har ikke en myndighet da. Så det føyer seg bare inn i ... Jeg tenker at det gjelder ... Det er litt generelt for disse koordineringsstillingene som gjør det utfordrende, da.

Flere av koordinatorene peker på at de også møter utfordringer med å motivere enkelte av faglærerne til å delta aktivt i samarbeidet med KS-lærerne:

Dette med struktur det er jo én ting. Også er det det der med ... Altså, det er veldig personavhengig i forhold til faglærere, opplever vi. De faglærerne som synes dette er ålreit og gøy og givende, de er veldig på. Også har vi noen som ... og så sliter vi å få alle med.

På tross av de utfordringene det er redegjort for, var programkoordinatorene entydig positive til ordningen med p-lærere og ga uttrykk for at de ønsket å videreføre den kommende studieår:

Så jeg tror at dette er en stor gevinst, og jeg følte det var et privilegium å få plukke flinke folk fra profesjon – det er jo det universitetet stadig etterlyser, at vi får ikke ansatt folk fra profesjon. Og nå har vi jo en kjempemulighet til å få gjort det!

4.0 Drøfting

I arbeidet med denne rapporten har vi lagt hovedvekten på å dokumentere de første erfaringene med et krevende og ambisiøst prosjekt som har som formål å gjøre grunnskolelærerutdanningen ved USN *mer profesjonsrettet, praksisnær og relevant for studentene*. Vi har valgt å lytte til stemmene fra to av de mest berørte aktørene: lærere i kombinasjonsstillinger og programkoordinatorene ved de aktuelle studiestedene. Andre viktige stemmer, som studentene og faglærere, kommer ikke til orde i denne rapporten. Det bør komme inn i det videre følgeforskningsarbeidet.

I bearbeidningen av innholdet i intervjuer og samtaler har vi ordnet materialet i formelle, praktiske, menneskelige og kulturelle forutsetninger. Dette skillet er imidlertid først og fremst av analytisk art. I den faktiske konteksten er relasjonen mellom forutsetningene systemiske i den forstand at de gjensidig påvirker hverandre og den helheten de inngår i. I drøftingsdelen har vi derfor valgt ikke å skille de ulike forutsetningene fra hverandre, men se dem i sammenheng.

Videre tilsier sjangeren *rapport* at vi begrenser teoritilfanget som legges til grunn for drøftingen av ordningen med lærere i kombinasjonsstillinger. Vi forutsetter at det empiriske materialet fra denne rapporten suppleres og følges opp med en videre følgeforskningsprosess som strekker seg over et lengre tidsperspektiv. Samlet sett kan det gi grunnlag for en rekke vitenskapelige artikler med vekt på mange ulike aktører, temaer og problemstillinger.

I den følgende drøftingen av det empiriske materialet vil vi legge hovedvekten på det formative aspektet. Det omfatter to hovedperspektiver:

- å bidra til en bred drøfting av utfordringer knyttet til kvalitetsutvikling av ordningen med lærere i kombinasjonsstillinger med utgangspunkt i formålet for ordningen og funksjonsbeskrivelsen

- å antyde temaer og spørsmål det kan være viktig å legge vekt på i det videre forskningsarbeidet med referanse til teori og forskning på feltet

4.1 Kvalitetsutviklingen av ordningen med lærere i kombinasjonsstillinger

Som nevnt rapporterer flere av de KS-lærerne vi har intervjuet, at de særlig ved oppstarten av studieåret 2018–2019 opplevde utfordringer med å finne sin plass, avgrense arbeidet og få etablert forutsigbare avtaler med potensielle samarbeidspartnere.

En nærliggende konklusjon er at det burde vært gitt mer tid til forarbeidet og tilretteleggingen forut for tiltredelsen i stillingene, men det er ikke gitt at det alene ville vært tilstrekkelig. Profesjonsutdanninger ved universiteter og høyskoler er svært komplekse organisasjoner med mange aktører og roller med til dels motstridende oppgaver og strukturer. De som kommer nye inn i lærerutdanningen som organisasjon, må forventes å bruke noe tid på å gjøre seg kjent med dette mangfoldet.

På mange måter har skoler og lærerutdanninger slik sett ulike forutsetninger organisatorisk og strukturelt. Skoler har ett overordnet mål: å levere best mulig undervisning til elevene. Videre har de fleste skoler stor grad av stabilitet og forutsigbarhet i tilgang på lærere som er lokalisert i samme enhet. De har også en tilstedeværende ledelse som er lett tilgjengelig for medarbeiderne. Dette gir rom for langsiktig planlegging og fordeling av roller og oppgaver.

Ved oppstart av et studieår i komplekse organisasjoner som lærerutdanningene ved USN er det i mange tilfeller ikke avgjort hvem som skal undervise i hvilke studieprogrammer og fag før tett opp mot semesterstart. Dette forklarer noen av de utfordringene KS-lærerne rapporterer om. Når det gjelder faglig ledelse og personalansvar ved en lærerutdanning, er dette organisert i en styringslinje som strekker seg fra dekan via visedekanene for lærerutdanningene og videre fra ledelsen ved institutt for fag og ned til den enkelte faglige tilsatte. Den faglige ledelsen er derfor campusoverskridende, og de som innehar disse stillingene, har begrenset anledning til fysisk tilstedeværelse ved hvert enkelt studiested.

Dette forklarer hvorfor programkoordinatorene har en viktig og krevende rolle og funksjon i tilrettelegging og gjennomføring av undervisningen i det enkelte studieprogram. Rollen kan av medarbeidere lett bli oppfattet om en lederstilling, men er uten den formelle statusen og det delegerte personalansvaret som for eksempel tilligger en rektorstilling ved en skole. Dette kan ha hatt betydning spesielt når det gjelder KS-lærernes forventninger om tydelig ledelse og

rolleavklaringer i relasjonen mellom dem, programkoordinatorene og de faglig ansatte ved hver campus.

Formelt sett er det rektorene ved den enkelte skole som er KS-lærernes nærmeste overordnede, og de har slik sett ingen formell og direkte kontakt med den faglige ledelsen ved den enkelte campus. Det betyr at arbeidsavtaler og tilsetningsbetingelser for KS-stillingene i utgangspunktet er et anliggende mellom rektor og visedekanen ved den aktuelle lærerutdanningen. Hvordan disse formelle og organisatoriske forutsetningene knyttet til KS-stillingene best kan håndteres på lengre sikt, gjenstår å se. Det er imidlertid grunn til å tro at etter hvert som man opparbeider mer erfaring med ordningen, vil man kunne finne fram til praktiske løsninger som skaper større grad av forutsigbarhet og tydeligere rammer for KS-læreres roller og oppgaver lokalt. En særlig utfordring blir å koordinere og samordne i forholdet mellom KS-lærernes primærtilsetting ved sin hjemskole og de oppgavene de har der, og aktiviteter ved campus knyttet til planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning.

En viktig forutsetning for å få dette til er det viktig å skape mer langsiktighet i KS-lærernes ansettelsesforhold i lærerutdanningen slik det opprinnelig var tenkt, med tilsetninger for inntil seks år. Betydningen av opparbeidelse av relasjoner og erfaring med medvirkning i ulike typer aktiviteter kan forventes å gi større trygghet og gjennomslagskraft. Dette er klart dokumentert i beretningene både fra koordinatorene og KS-lærerne. En av KS-lærerne sier:

Nå nærmer vi oss første året. Det har vært enda en suksessfaktor at jeg har hatt godt samarbeid med XX og XX (på campus) ... hvor jeg da har hatt mulighet til å planlegge, langtidsplanlegge. Det er viktig.

Ikke minst er dette behovet tydelig i materialet knyttet til campus Notodden, som kom i gang med ordningen ett år tidligere enn de andre campusene.

Et annet forhold som kommer klart til uttrykk i materialet, er behovet for å avgrense og målrette aktiviteter og arbeidsoppgaver for de enkelte KS-lærerne. Per i dag er det ressursdekning for om lag en hel stilling i grunnskolelærerutdanning ved hvert av de fire campusene. Slik sett representerer KS-lærerne en svært begrenset ressurs i forhold til det store antallet andre faglig tilsatte. Dette gjør det nødvendig å ha et avklart forhold til problemstillinger om hvilke fag og aktiviteter som skal prioriteres ved hver enkelt campus, og hvem som skal ha det formelle og praktiske ansvaret for å ta nødvendige avgjørelser og følge dem opp.

Sist, men ikke minst vil vi peke på behovet for erfaringsdeling og kvalitetsutvikling både internt på den enkelte campus og på tvers av campus når det gjelder erfaringer med lærere i kombinasjonsstillinger. Selv om man i stor grad og av forståelige grunner innenfor generelle rammer har latt den enkelte campus selv definere innhold og oppgaver for KS-lærerne, finnes det forutsetninger av organisatorisk og kulturell art som med fordel kan deles og kvalitetsutvikles på tvers av program og campus. Dette kommer vi tilbake til i del 5 av rapporten.

4.2 Viktige temaer i det videre forskningsarbeidet

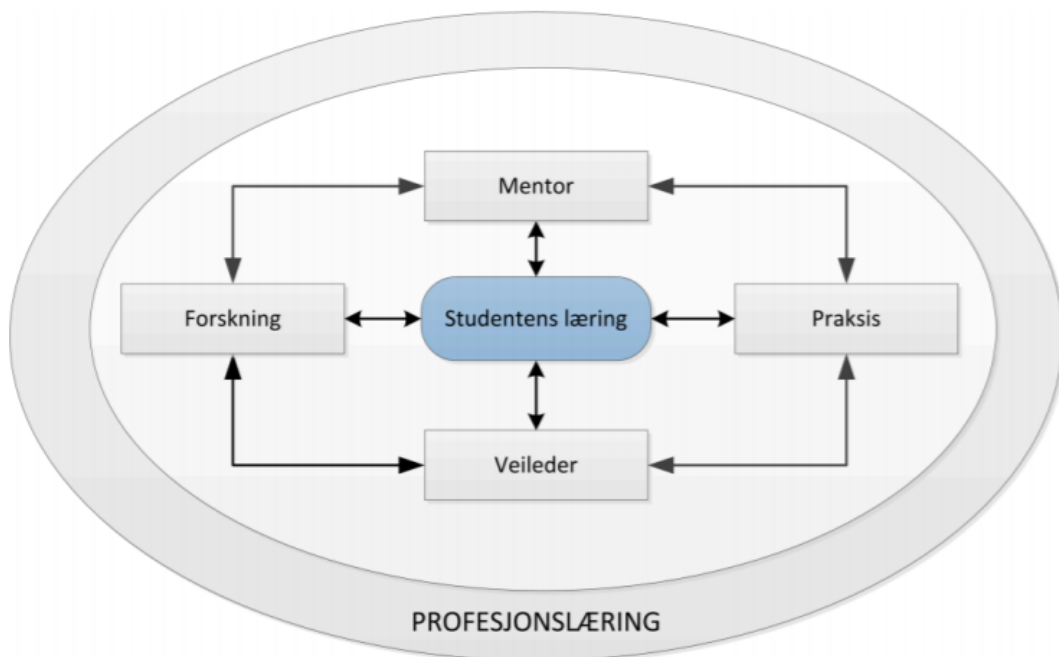
Vi har så langt i denne rapporten i liten grad drøftet ordningen med kombinasjonsstillinger opp mot teori og forskning. I det følgende skal vi antyde noen tematiske retninger i det videre forskningsarbeidet, og det gjør det nødvendig kort å vise til relevant teori og forskning på feltet.

Grunnskolelærerutdanningen har de siste 25 årene vært gjennom en rekke statlige reformer og evalueringer, og forholdet mellom den teoretiske og praktiske delen av utdanningen har både organisatorisk og faglig sett vært et av de heftigst diskuterte temaene (Lillejord og Børte, 2017; Raaen, 2017). Mange av aktørene har pekt på at selv om det er betydelig forbedringspotensial, er spenninger og heterogenitet et iboende og gjennomgående trekk i alle profesjonsutdanninger og følgelig også i lærerutdanningen (Hatlevik og Havenes, 2017). Steinar Stjernø formulerte det slik: «Spenningen og motsetningsforholdet mellom teori og praksis må bearbeides – ikke avskaffes» (i Haug, 2010:15).

I en artikkel med overskriften *Praksisnær teori og teorinær praksis – en nødvendig relasjon* peker Anne Grete Solstad (2010) på at en større grad av erfart helhet og sammenheng mellom de teoretiske og praktiske delene av lærerutdanningen, forutsetter en *gjensidig* tilnærming og læringsprosess (Heggen og Raaen, 2014; Hatlevik og Havenes, 2017). Det innebærer at alle lærerutdannere uavhengig av om de har hoveddelen av sitt arbeid på campus eller ute i skolen, har et felles ansvar for å legitimere og synliggjøre for studentene betydningen og sammenhengen mellom teori og forskning på den ene siden og profesjonelt arbeid i skolen på den andre.

Sett i en større sammenheng kan prosjektet med lærere i kombinasjonsstillinger ved USN sees som ett av flere forsknings- og utviklingsprosjekter som forsøker å tilrettelegge for større grad av sammenheng og partnerskap mellom de to hovedarenaene i lærerutdanningen: den campusbaserte undervisningen i fag og den praktiske delen som foregår ute på praksisskolene.

Partnerskapsbegrepet viser til det triadiske forholdet mellom de tre hovedaktørene i lærerutdanningen: lærerutdannere i teori, praksislærere og studenter. Intensjonen med dette partnerskapet er som nevnt å gjøre undervisningen ved universitetet mer profesjonsrettet, praksisnær og relevant for studentene¹³ slik det er formulert i formålet for ordningen med lærere i kombinasjonsstillinger. Grafisk kan dette framstilles slik:

(Lillejord og Børte, 2014:22)

Mentor viser til rollen som praksislærer og *veileder* er denne sammenhengende faglærere som har hoveddelen av sin stilling knyttet til undervisningen på campus. KS-lærerne er på mange måter i en særstilling siden de sammen med studentene er de eneste som beveger seg mellom alle aktivitetssystemene i modellen.

I forskning på feltet refereres det ofte til betegnelsen «det tredje rom» for å beskrive de prosessene der de ulike aktørene treffes og samhandler. Ordningen med profesjonsverksted er slik vi har vist til ovenfor, ett eksempel på en slik møteplass. Formålet med slik tredjeromspraksis er å bryte den sekvensielle dualismen som historisk sett har preget store deler av lærerutdanningen. Denne dualismen består i at lærerutdannere i teori ser det som sin hovedoppgave å tilføre studentene relevant faglig kompetanse og kjennskap til teori og forskning som studentene så skal ut i praksisskolene og prøve ut relevansen av.

¹³ <https://www.usn.no/om-usn/utviklingsavtalen/usn-profesjon/kombinasjonsstillinger/>

Praksislærerne på sin side konsentrerer seg om den rent praktiske delen av lærerarbeider gjennom modellering og øving på ulike former for metoder og ferdigheter. Denne arbeidsdelingen er rasjonell i den forstand at den gir en tydelig ramme for fordeling av roller og oppgaver i forholdet mellom lærerutdannere i teori og i praksis. Utfordringen sett i lys av formålet med en moderne profesjonsutdanning er imidlertid at den i all hovedsak overlater til studenten selv å foreta det komplekse og dialektiske arbeidet med å «oversette» og integrere de to delene av utdanningen og omforme dette til det vi kan betegne som «profesjonell didaktisk handlingskompetanse», og som Harald Grimen (2008) refererer til som «praktiske synteser».

Prosjektet med lærere tilsatt i kombinasjonsstillinger kan oppfattes som et tiltak for å etablere en partnerskapsordning som representerer en slik tredjeromspraksis. I en review-rapport om norsk og internasjonal forskning på feltet peker imidlertid Lillejord og Børte (2014) på en del generelle utfordringer og anbefalinger for videre forskning og utvikling på feltet. Enkelte av disse anbefalingene har, slik vi oppfatter det, særlig relevans for prosjektet ved USN.

Lillejord og Børte hevder at partnerskap i lærerutdanning ofte bygger på idealmodeller som viser seg å være vanskeligere å realisere enn man i utgangspunktet har antatt. En spesiell utfordring gjelder arbeidet med å skape en reell likeverdighet mellom den teoretiske og praktiske delen av utdanningen. Dette har ifølge dem sammenheng med lærerutdanningsinstitusjonenes «historisk dominerende posisjon i utdanningen» og at man tross gode intensjoner strever med å realisere et likeverdig bytte- og utbytteforhold mellom UH-enhet og praksisskolene. Det har også vist seg at ordninger som i prosjektperioden har vært vurdert som vellykket, er vanskelige å ta i bruk i ordinære praksiser når eventuelle forsterkninger av kompetanse, engasjement og økonomi reduseres eller fjernes.

Videre viser Lillejord og Børte til at svært få av de de undersøkelsene som inngår i deres og andre kjente reviewer på feltet, la til grunn organisasjonsteori for denne typen utviklingsarbeider og studier. Som en konsekvens av det hevder de at man lett kan henfalle til å forsøke å løse komplekse utfordringer ved å henvise til enkle tekniske løsninger, og at «psykologiske perspektiver er for dominerende, noe som gir seg utslag i at forskningen blir for opptatt av enkeltindivider» (ibid.: 23). De viser spesielt til kulturhistorisk aktivitetsteori (oversatt fra engelsk: *Cultural Historical Activity Theory*, CHAT) som «tilbyr et rammeverk for å forstå transaksjoner som finner sted i en organisasjon og hvordan transaksjoner forandrer seg som resultat av deltakernes handlinger».

En spesielt interessant tilnærming innenfor CHAT er knyttet til teoretiske begreper som *boundary crossing* og *boundary workers* (Akkermann og Bakker, 2011; Jensen, 2018). Samarbeid mellom praksisskoler og lærerutdanningsenheter ved universiteter og høyskoler kan forstås som overlappende aktivitetsstrukturer med praksislærere og lærere tilsatt i kombinasjonsstillinger som eksempler på «grenseaktiviteter». De kan derfor få en sentral rolle som formidlere og endringsagenter i prosesser i, og på begge sider av, «grensesonen».

Om man ser dette i relasjon til formålet og funksjonsbeskrivelser med prosjektet med lærere i kombinasjonsstillinger ved USN, er det klart at rollen som grensearbeider finnes beskrevet implisitt, men med klart størst vekt på rollen som aktør i den direkte undervisningen av studentene på campus. Tydeligst kommer dette til uttrykk i formålsformuleringen der «skal» som begrep primært er brukt på oppgaver knyttet til at «problemstillinger, utfordringer og arbeidsmåter fra praksisfeltet inngår som del av undervisningen på campus»¹⁴.

I den samme formuleringen er «skal» også knyttet opp mot *kunnskapsutviklingsprosjekter i praksis*. Hva dette innebærer, er ikke utdypet, men ett sted å lete er i eksemplifiseringen av funksjoner og arbeidsoppgaver som kan inngå i stillingen. Følgende fire momenter av i alt elleve som det henviser til på [USN-profesjons nettside](https://www.usn.no/om-usn/utviklingsavtalen/usn-profesjon/kombinasjonsstillinger/)¹⁵ kan oppfattes som oppgaver og aktiviteter som ikke direkte foregår i undervisningen på campus, og som i henhold til Akkermann og Bakker kan kategoriseres som «grenseaktiviteter»:

- Ha god kjennskap til, og gjøre utdanningens læringsutbytte/læringsmål og rammer kjent for ansatte i praksisfeltet
- Arbeidsoppgaver i veiledet praksis; herunder studentveiledning og vurdering
- Identifiserer områder for forbedringsarbeid i utdanning og praksisfelt
- Bidra til utvikling av modeller for praksisveiledning, også i nett og samlingsbaserte studier, samt for tverrprofesjonell samarbeidslæring

Hvordan dette skal fortolkes, er ikke entydig, men det er lite spor av denne typen aktiviteter i det empiriske materialet vi har samlet. Det er nærliggende å oppfatte det som en bevisst prioritering og at ordningen primært er rettet inn mot undervisningen på campus.

---

¹⁴ <https://www.usn.no/om-usn/utviklingsavtalen/usn-profesjon/kombinasjonsstillinger/>

¹⁵ <https://www.usn.no/om-usn/utviklingsavtalen/usn-profesjon/kombinasjonsstillinger/>

Om vi sammenligner med [formålsformuleringen for kombinasjonsstillinger for de helse- og sosialfaglige profesjonsutdanningene](#)¹⁶, finner vi tydeligere referanse til at ordningen også må ta sikte på å utløse endringer i praksisdelen av opplæringen:

Formålet med kombinasjonsstillinger er at ansatte i yrkesfeltet kan bidra til å gjøre undervisningen profesjonsrettet, praksisnær og relevant for studentene, eller at ansatte ved universitetet kan bidra til forskning og fagutvikling i praksisfeltet.

I tilsvarende formuleringer for kombinasjonsstillinger i grunnskolelærerutdanningen er ikke det dobbelte formålet synliggjort. Dette kan det være grunn til å drøfte blant annet i lys av den forskningen som peker på behovet for å sette endringsarbeid i lærerutdanningen inn i et større organisasjonsteoretisk perspektiv (Mausethagen og Smeby, 2017). Det vil blant annet omfatte problemstillinger knyttet til hvilken rolle «lærerutdannere i teori» eventuelt kan ha som grensearbeidere.

5.0 Forslag til justering og kvalitetsutvikling av ordningen med lærere i kombinasjonsstillinger

Underveis i rapporten har vi pekt på enkelte utfordringer og potensielle forbedringer av ordningen med lærere i kombinasjonsstillinger. Vi skal nå sammenfatte våre råd om kvalitetsutvikling av denne ordningen. Vi knytter framstillingen opp mot den inndelingen vi tidligere har redegjort for når det gjelder formelle, praktiske, menneskelige og kulturelle forutsetninger. Vi viser også til vedlegg 2, der vi i tabellform formidler de aktuelle rådene.

5.1 Formelle forutsetninger

Ut fra det materialet vi har samlet, virker det som samarbeidet mellom hjemskoler og USN i forbindelse med rekruttering til stillingene har fungert godt, men vi er også kjent med at det unntaksvis har oppstått tilløp til interessemotsetninger. Formelt sett er det rektor ved den berørte skolen som må avgjøre om rollen som lærer og lærer i kombinasjonsstilling lar seg samordne på en slik måte at både hjemskoler og lærerutdanningsenheter er tjent med å inngå et samarbeid. Samtidig har de aktuelle kandidatene til kombinasjonsstillingene gjerne en

---

¹⁶ https://www.usn.no/getfile.php/13525209-1529392215/usn.no/om_USN/Utviklingsavtalen/Profesjon/Beskrivelse%20og%20retningslinjer%20for%20hospiteringsordninger%20og%20kombinasjonsstillinger%20mellom%20USN%20og%20helse-%20og%20sosialfeltet.pdf

spesifikk kompetanse som ansees som særlig relevant sett fra et lærerutdanningssynspunkt. En helt konkret problemstilling er derfor i hvilken rekkefølge en aktuell kandidat til en kombinasjonsstilling og rektor skal kontaktes, og hvordan samarbeidet som fører fram til en eventuell tilsetting, skal tilrettelegges og gjennomføres.

Slik det har vært praktisert fram til nå, er det programkoordinatoren ved det aktuelle studiestedet som har representert USN i denne prosessen. Det er naturlig at det fortsetter slik, særlig siden denne stillingen nå er oppgradert til *programleder* med personalansvar for KL-stillingen. Det er viktig å ha ryddige og forutsigbare ordninger for hvordan slike tilsettingsprosesser gjennomføres, slik at alle parter blir involvert og informert på en hensiktsmessig måte. Når avtalene eventuelt er inngått, er det viktig at partene jevnlig vurderer ordningen og avtaler eventuelle justeringer.

Når det gjelder det formelle grunnlaget for kontrakten mellom USN, hjemskolen og læreren i kombinasjonsstilling, later det til å ha blitt håndtert noe ulikt på studiestedene. Slik vi ser det, vil det i de fleste tilfellene være aktuelt å inngå en avtale om frikjøp i en viss stillingsprosent med refusjonskrav til USN fra den aktuelle skoleeieren. På den måten medfører tilsettingen som KS-lærer ikke endringer i vedkommendes lønns- og ansettelsesvilkår for øvrig. Videre mener vi at det er naturlig å inngå avtaler for minimum to år av gangen, slik intensjonen opprinnelig var. Dette gir større forutsigbarhet for alle parter, men det bør åpnes for å si opp kontakten for begge parter hvis tjenstlige grunner tilsier det.

Enkelte av KS-lærerne gir uttrykk for at de ønsker mer støtte til å etablere stabile og forutsigbare avtaler om samarbeid med fagpersoner og team ved studiestedet. De rapporterer også utfordringer når det gjelder å prioritere mellom aktuelle arbeidsoppgaver. I og med at det nå er opprettet stillinger som programledere med personalansvar for KS-lærerne, er det naturlig at de tar rollen som fasilitator og tilrettelegger ved hver enkelt campus.

Når det gjelder de faglige rammene for kombinasjonsstillingene, er de som nevnt først og fremst knyttet opp mot beskrivelsen på USN-profesjons hjemmeside i form av en formålsformulering og en lang rekke punkter som viser til potensielle arbeidsoppgaver og roller. Dette gir fleksibilitet og åpner for lokal tilpasning, men kan samtidig i noen sammenhenger skape usikkerhet rundt faglig innhold og prioriteringer. Det kan derfor vurderes om det bør utarbeides en felles instruks for stillingen som tydeliggjør rammene, men som samtidig åpner for fleksibilitet og lokal tilpasning i det faglige arbeidet.

Så langt er det ikke gitt bestemte formelle krav til kvalifikasjoner for KS-lærere utover de som gjelder for ordinære praksislærere. Samtidig er det angitt potensielle roller og arbeidsoppgaver som etter vårt syn er tjent med at de som utøver arbeidet, har utdanning på masternivå eller tilsvarende. Det gjelder for eksempel deltakelse i forskning og veiledning i oppgaveskriving på bachelor- og masternivå. Vi tror ikke at det per i dag er hensiktsmessig å gjøre formell kompetanse på masternivå til et generelt krav for tilsetting som KS-lærer, men at dette bør tas hensyn til når man fordeler arbeidsoppgaver mellom KS-lærerne på den enkelte campus.

Vi tilrår dessuten at formell veilederkompetanse på minimum 15 studiepoeng er et generelt krav ved tilsetting som KS-lærer, slik det er for praksislærere. Videre bør erfaring som KS-lærer være meritterende for en eventuell søknad på stilling ved USN – for eksempel stipendiatstillinger.

5.2 Praktiske forutsetninger

Vi har pekt på at skolen som organisasjon og en lærerutdanningsenhet ved et universitet på mange måter er mer ulike som organisasjoner enn det de fleste er klar over. Det medfører blant annet at de to organisasjonene per i dag har ulike rutiner for utarbeiding av langsiktige planer for undervisningen. Dette har vist seg å ha en særlig betydning for kombinasjonsstillingene blant annet i form av at det er lagt planer for deres arbeid ved hjemskolen lenge før tilsvarende beslutninger er tatt ved lærerutdanningsenheten. Det er grunn til å tro at dette vil endre seg noe etter hvert som man får mer kontinuitet og erfaring med ordningen, men det er likevel grunn til å påpeke betydningen av tidlig samordning av årshjulene for hjemskole og lærerutdanningsenhet. Gjennom det vil man på en bedre måte kunne utnytte den ressursen KS-lærerne representerer.

Videre har vi vist til at det ved enkelte campus tilsynelatende er liten grad av samordning og samarbeid mellom KS-lærerne som gruppe og mellom de involverte programkoordinatorene. Det kan stå i veien for en mer helhetlig og målrettet utnyttelse av de faglige ressursene KS-lærerne representerer på tvers av fag, trinn og program. Det bør derfor utarbeides rutiner på hver enkelt campus som åpner for å vurdere den helhetlige utnyttelsen av ordningen.

For øvrig viser våre data at det er behov for å etablere faste og forutsigbare rutiner for en grunnopplæring av nytilsatte KS-lærere, slik at de raskt blir gjort kjent med faglige, praktiske og formelle forutsetninger som er av betydning for arbeidet deres. Dette kan trolig med fordel organiseres på tvers av campus. For øvrig vil det sett i et lengre tidsperspektiv være en fordel

for nytilsatte KS-lærere om det etableres en type mentorordning der de den første tiden kan ha tilgang til støtte fra en mentor i form av en mer erfaren kollega med samme funksjon.

5.3 Menneskelige forutsetninger

Som nevnt er det i formålet for KS-ordningen eksplisitt sagt at de som tilsettes, skal knyttes opp mot «fagteam», uten at det er entydig definert hva som menes med det. På hver enkelt campus er det etablert fagteam som betjener undervisningen i enkeltfag og fagområder, og i mange tilfeller er KS-lærerne koblet opp mot disse teamene. Erfaringene er positive, men det er også påvist at ordningen kan være sårbar. Enkelte fagteam er relativt små, og generell travelhet og graden av motivasjon og personkjemi kan influere på hvor godt man lykkes med å etablere robuste ordninger for en helhetlig planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisningen i samarbeid med KS-lærerne.

En annen mulig teamløsning er å knytte KS-læreren opp mot årstrinnsteamene, som vanligvis ledes av en trinnleder med ansvar for samordningen av undervisningen for den aktuelle studentgruppen sett under ett. Det åpner i større grad for å utnytte det tverrfaglige potensialet som ligger i KS-ressursen, men kan gå på bekostning av å oppnå tilstrekkelig konsentrasjon og dybde når det gjelder mer spesifikke behov for spisset fagdidaktisk kompetanse på tvers av trinn og program. En tredje type team er forskergrupper. Når det gjelder deltakelse i forskergrupper, vil det som nevnt være naturlig å stille krav til grunnleggende innsikt i vitenskapsteori og metode.

For øvrig finnes det også såkalte fagteam som organiserer de som underviser i enkeltfag og fagområder, på tvers av campus. I likhet med forskergruppene er fagteamene som regel campusoverskridende. Deltakelse i denne typen team vil derfor trenge en koordinering av KS-ordningen på tvers av campus, noe det per i dag ikke er erfaring med eller retningslinjer for.

I fokusgruppeintervjuene etterlyste flere av KS-lærerne en mer aktiv rolle i forarbeid, gjennomføring og etterarbeid til praksisperiodene. Det bør derfor drøftes, gjerne på tvers av campus, hvordan man mer målrettet kan utnytte den ressursen KS-lærerne representerer i praksisopplæringen, ikke minst som tilretteleggere og aktører i det vi har referert til som tredjeromspraksiser, altså fysiske og digitale møteplasser der faglærere, praksislærere og KS-lærere deltar sammen med studentene med sikte på å bygge ned avstanden mellom de ulike delene av utdanning og øke studentens opplevelse av sammenheng i deres læringsbaner i profesjonskvalifiseringen (Witteck 2014; Heggen og Raaen 2014; Hatlevik og Havenes 2017)

I intervjuene med KS-lærerne kom det fram at de oppfattet det nære samarbeidet med faglærerne som svært nyttig også for deres egen kompetanseutvikling. Det er i seg selv en viktig effekt av tiltaket, men krav til likeverdighet og gjensidighet tilsier at KS-lærerne også får anledning til å delta i det kurs- og seminarprogrammet som tilbys til faglærerne. Det kan gjelde både intern fag- og kompetanseutvikling og deltakelse i relevante eksterne kurs og seminarer. Det bør sikres økonomisk dekning for dette, men relevans og tidsbruk må sees i sammenheng med den samlede utnyttelsen av den ressursen KS-lærerne representerer.

5.4 Kulturelle forutsetninger

Med kulturelle forutsetninger sikter vi i denne sammenhengen spesielt til samarbeidet mellom lærerutdanningsenhetene ved USN og de skolene som KS-lærerne samarbeider med. Vi har i vår rapport omtalt tiltaket som en partnerskapsordning og referert til forskning som framhever reell likeverdighet mellom partene som en av hovedutfordringene for slike partnerskap.

God kommunikasjon og informasjonsflyt mellom aktørene er i utgangspunktet en praktisk forutsetning. Konkrete løsninger og ordninger kan imidlertid også reflektere kulturelle forutsetninger, for eksempel når det gjelder hvilken betydning og vekt partene tillegger tiltak som er ment å støtte opp og legge til rette for samarbeidet. Selv om KS-lærerne er tilsatt i relativt sett små stillinger, mener vi derfor at det er viktig at de som del av en fast rutine tilbys tjenester og ordninger som oppfattes som selvsagte for andre faglig tilsatte. De bør derfor som en fast rutine få tilgang til en kontorplass og digitale verktøy som PC, interne e-postordninger og nøkkelkort. De må også få informasjon om faglige og sosiale fellestiltak på campus på lik linje med andre tilsatte.

Slik vi oppfatter retningslinjene og innføringen av ordningen med KS-lærere, er hovedvekten lagt på den effekten dette kan ha for å gjøre den campusbaserte delen av undervisningen mer profesjonsrettet og praksisnær. Vi har referert til dette som mer praksisnær teori. Dette er en forståelig prioritering, men vi har argumentert for at en mer gjennomgripende kvalitetsutvikling i lærerutdanningen sett under ett også krever en mer teorinær praksis. Dette er et felles ansvar for alle hovedaktører: studenter, praksislærere, faglærere og KS-lærere. Formålet må være å fremme forskningsinformert og profesjonsrettet undervisning både i lærerutdanningen og i skolen. Derfor bør det i den videre diskusjonen og utviklingen av KS-ordningen også vurderes hvordan man samlet sett og over tid kan tilrettelegge samarbeidet med de involverte skolene slik at de mer direkte og eksplisitt kan dra nytte av samarbeidet i deres egen skolebaserte vurdering og deres egne utviklingstiltak. Det kan gjøres blant annet

ved å se hospiteringsordninger for faglig ansatte og etter- og videreutdanningstiltak i sammenheng med kombinasjonsstillingene.

5.4 Sluttord

Ordningen med lærere i kombinasjonsstillinger ved USN er i en tidlig fase, og det er grunn til å mane til en viss tilbakeholdenhet i forventningene om raske og målbare effekter av tiltaket. I første omgang vil det måtte foregå et forbedringsarbeid i lys av de formelle, praktiske, kulturelle og menneskelige forutsetningene, slik denne rapporten peker på. Over tid bør man imidlertid i forskningen på ordningen også sette disse forutsetningene inn i en større kulturell og organisatorisk ramme som vil kunne kreve gjensidige endringer og tilpasninger med referanse til det dobbelte formålet: mer praksisnær teori og mer teorinær praksis.

6.0 Litteratur

Akkerman, S.F. og Bakker, A. (2011). Boundary crossing and boundary objects. *Review of Educational Research*, 81(2), 132–169.

Bjørndal, B. og Lieberg, S. (1978). *Nye veier i didaktikken – en innføring i didaktiske emner og begreper*. Oslo: Aschehoug.

Engelsen, B. U. (2015). *Kan læring planlegges?* Oslo: Gyldendal Akademisk.

Dahllöf, U. (1998). En återblick på det tidiga ramfaktorteoretiska tänkandet och några av dess senare utlöpare. I R. Kvalsund og U. Dahllöf (red.), *I lärande fellesskap – helsingsskrift til Urban Dahllöf på 70-årsdagen* (s. 11–45). Volda: Høgskulen i Volda.

Grimen, H. (2008). Profesjon og kunnskap. I: Molander, A. og Terum, L.I. (red.). *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Gundem, B. B. (2011). *Europeisk didaktikk*. Oslo: Universitetsforlaget

Hatlevik, I.K.R. og Havenes, A (2017) Perspektiver på læring i profesjonsutdanninger – fruktbare spenninger og meningsfulle sammenhenger. I S. Mausethagen og J.C. Smeby (red.), *Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Halkier, B. (2010) *Fokusgrupper*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Haug, P. (red.) (2010). *Kvalifisering til læreryrket*. Oslo: Abstrakt Forlag.

Heggen, K. og Raaen, F.D. (2014). *Koherens i lærerutdanninga*. NPT, 98(1).

- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Lærerutdanning 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene*. Oslo: regjeringen.no.
- Jensen, R. (2018). *Profesjonelt arbeid i grensesoner*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Lillejord, S. og Børte, K. (2014). *Partnerskap i lærerutdanning. En forskningskartlegging*. KSU 3/2014. Kunnskapssenter for utdanning.
- Lillejord, S. og Børte, K. (2017). *Lærerutdanning som profesjonsutdanning – forutsetninger og prinsipper fra forskning. Et kunnskapsgrunnlag*. KSU 1/2017. Kunnskapssenter for Utdanning.
- Maagerø, E. mfl. (2019). *Femårig masterutdanning for grunnskolelærere – ny og utfordrende*. Skriftserien nr. 30, Universitetet i Sørøst-Norge.
- Mausethagen, S. og Smeby, J.C. (2017). *Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Morgan, D.L. (1997). *Focus groups in Qualitative Research*. 2. utg. London: SAGE.
- Raaen, F.D. (2017). *Lærerstudenter opplever ikke høgskolens undervisning som relevant*. Utdanningsforskning. Hentet fra <https://utdanningsforskning.no/artikler/larerstudenter-opplever-ikke-hogskolens-undervisning-som-relevant/>.
- Solstad, A.G. (2010) *Praksisnær teori og teorinær praksis – den nødvendige relasjonen*. NPT 2010 (s. 203–218).
- Witteck, L. (2014) *Læringsbaner – om læreres læring og praksis*. Oslo: Cappelen Damm.

7.0 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1 Invitasjon til å delta i forskningsprosjekt

Dette er en orientering og forespørsel om å delta i et forskningsprosjekt rettet mot dere som er tilsatt i [kombinasjonsstillinger ved USN](#). Henvendelsen sendes i samråd med dekan Arild Hovland, visedekan for grunnskolelærerutdanning Anne Fængsrud og leder for USN-profesjon Kristin Barstad.

Første del av prosjektet vil bli gjennomført i vårsemesteret 2019 i form av to fokusgruppeintervjuer à 1–2 timer på hver enkelt campus med dere som er tilsatt i kombinasjonsstillingene. Det vil bli gjort opptak av samtalene, og innholdet vil bli transkribert. Alle opplysninger blir behandlet i henhold til retningslinjer gitt av *Norsk senter for forskningsdata* (NSD). Det innebærer at informasjon som samles inn, vil bli oppbevart og brukt på en slik måte at den ikke kan misbrukes eller tilbakespores til enkeltpersoner eller bestemte studiesteder. Det vises til vedlagte samtykkeerklæring som omhandler hva eventuell deltakelse i undersøkelsen vil medføre, og hvordan informasjon vil bli samlet, bearbeidet, oppbevart og formidlet.

Formålet med undersøkelsen er tosidig. For det første inngår den som et delprosjekt i pilotfasen i fakultetets forskningsprogram [Det er lærer du skal bli ...](#) Forskningsmessig sett representerer dere som er tilsatt i kombinasjonsstillingene et potensielt «utenfrablikk» som kan gi verdifulle data og informasjon som kan komme til nytte i det videre arbeidet med innføringen av den femårige GLU-utdanningen.

For det andre er intensjonen at intervjuene skal tilby en refleksiv arena der dere som gruppe kan drøfte erfaringer, rollefortolkninger og prioriteringer i den første fasen i arbeidet som lærer i kombinasjonsstilling.

Prosjektet vil før utgangen av vårsemesteret 2019 bli evaluert i samråd med dere prosjektdeltakerne og de berørte studiekoordinatorene. Det vil deretter bli tatt stilling til om, og eventuelt på hvilken måte, arbeidet skal videreføres både som del av forskningsprogrammet *Det er lærer du skal bli ...* og som tiltak i innføringen av den femårige lærerutdanningen.

Deltakelse i denne typen prosjekter inngår som del av oppgavebeskrivelsen for kombinasjonsstillingene, men vi er innforstått med at tidsressursen er begrenset og oppgavene

mange. I den grad deltakelsen i undersøkelsen medfører merarbeid, vil det bli kompensert gjennom forskningsprogrammets egne midler.

Vi har henvendt oss til de berørte studiekoordinatorene og bedt dem bistå oss i å finne et tidspunkt der vi kan få samlet flest mulig av dere som er tilsatt i kombinasjonsstillingene på hver enkelt campus.

Ta kontakt hvis det er noe dere lurer på.

Vennlig hilsen førstelektor Knut-Rune Olsen og førstelektor Anne Liv Kaarstad Lie

Knut-Rune Olsen

knut.r.olsen@usn.no

tlf. 930 20 337

Anne Liv Kaarstad Lie

Anne.Lie@usn.no

tlf. 954 66 227

7.2 Vedlegg 2: Forslag til justeringer og kvalitetsutvikling for ordningen KS-lærere

Forutsetninger	Foreslåtte tiltak
Formelle	<ul style="list-style-type: none"> • Rektor ved den aktuelle skolen må formelt kontaktes av USNs representant og forespørres før det gjøres avtaler med kandidater til kombinasjonsstillingene. • Den formelle tilsetningskontakten bør som hovedregel inngås for to år av gangen, slik det opprinnelig er forutsatt. • Siden programkoordinatorstillingene er omgjort til programlederstillinger med personalansvar for KS-lærere, er det naturlig at programlederne har det formelle ansvaret for å tilrettelegge og ta stilling til prioritering av oppgaver og innholdet i kombinasjonsstillingene ved den enkelte campus. • Hvis KS-lærere kobles opp mot forskningsprosjekter eller veiledning av studenter som arbeider med masteroppgaver, kan det være aktuelt å kreve minimum mastergrad. • Det må opprettes strukturer for kommunikasjon og informasjonsflyt mellom hjemskolen og lærerutdanningsenheten. • Erfaring fra arbeid som KS-lærer bør være meritterende for en eventuell søknad om tilsetning i lærerutdanningene ved USN – for eksempel i stipendiatstillinger. • KS-lærere bør ha formell kompetanse i veiledning tilsvarende praksislærerstilling (minimum 15 stp.) • Det bør utarbeides en instruks for kombinasjonsstillingen som gir tydelige rammer og samtidig åpner for fleksibilitet og lokal tilpasning.
Praktiske	<ul style="list-style-type: none"> • Årshjulene for henholdsvis lærerutdanningsenheten og hjemskolen til KS-lærerne må samordnes slik at ressursene samlet sett kan utnyttes bedre. • KS-lærerne representerer en begrenset ressurs, og det bør gjøres bevisste strategiske valg for hvordan ressursen helhetlig sett best kan utnyttes på den enkelte campus når det gjelder bredde og dybde. • Alle nytilsatte KS-lærere bør tilbys en grunnopplæring, slik at de raskt blir gjort kjent med faglige, praktiske og formelle forutsetninger som er av betydning for arbeidet deres.
Menneskelige	<ul style="list-style-type: none"> • KS-lærerne bør i større grad knyttes opp mot etablerte team, slik det er forutsatt i retningslinjene. Aktuelle teamstrukturer er for eksempel faggrupper ved den enkelte campus, årstrinnsteam eller forskergrupper. De bør også kunne knyttes direkte opp mot prosjekter innenfor temaer som digital kompetanse, begynneropplæring og tverrfaglig opplæring i matematikk og fysikk. • KS-lærerne bør inngå i målrettet erfaringslæring og kvalitetsutvikling av undervisningen ved campus.

	<ul style="list-style-type: none"> • KS-lærerne bør i større grad inngå i alle prosesser knyttet til praksisdelen av utdanningen og binde forarbeid, gjennomføring og vurdering av praksisopplæringen bedre sammen.
Kulturelle	<ul style="list-style-type: none"> • Det er viktig å tilstrebe at man jevnlig vurderer graden av likeverdighet i relasjonene mellom aktørene knyttet til de aktivitetene KS-lærerne inngår i. • Det må tilrettelegges for at erfaringer fra kombinasjonsstillingene deles og bearbeides på hver campus og på tvers av campus. • KS-lærere må sikres tilgang til kontorplass og alle typer av digitale og analoge verktøy. • Ordningen med KS-lærere, hospitering for faglærere og det generelle samarbeidet mellom campus og praksisskoler må samordnes med sikte på å etablere tredjeromspraksiser.

Skriftserien nr. 36
2019

—
Lærere i kombinasjonsstillinger
- praksisnær teori og teorinær praksis?
—

Forfattere:
Knut-Rune Olsen
Anne Liv Kaarstad Lie
—

ISBN 978-82-7860-397-0
ISSN 2535-5325

—
usn.no

